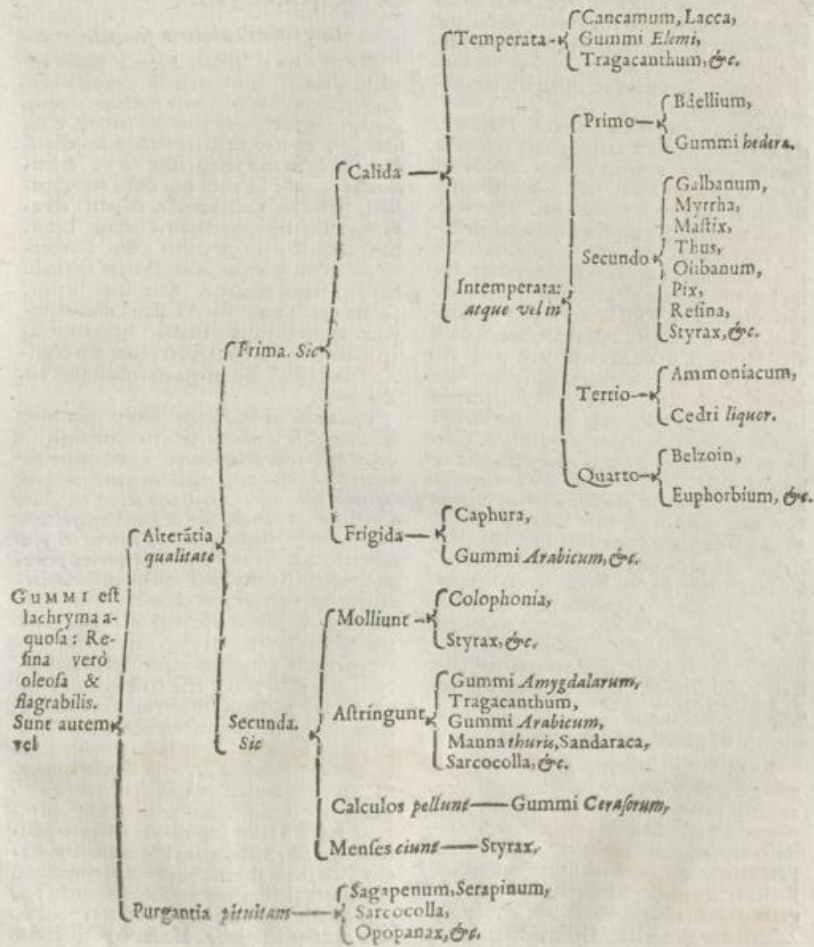

pastillos, & servantur ab aonis tribus usque ad duodecim. Dosis est à granis decem usque ad ʒj. * Bilem ac pituitam extrahit. Optima suspitionis est purgatio. Menses ciet, & partus enecat. in pefo subditum, morbo regio medetur. *Medici Florentini, ex Dioscorido.*

O P O P A N A X, succus est effluens ex in-fa radice aut caule panacis, quod Dioscoridi Heraclium dicitur. Hodie cognita est planta, & ipse succus, qui maxime probatur quam amarissimus, interne albus, aut subfulvus, foris colore croci, levis pinguis, friabilis, tener, itatum in aqua eliquescens, gravi odore. Niger improba-

A tur. ac mollis. Adulteratur ammoniaco, aut cera: sed sinceri experimentum est, si digitis in aqua friatus resolvatur & lactescat. Conservatur annis quinque vel sex. Dosis ejus est à ʒj. usque ad ʒij. Corrigitur masticho & spica. Purgat phlegma crassum & viscosum à partibus remotis, & juncturis, & proprie mundificat cerebrum & nervos. Et confert aegritudinibus nervorum frigidis: peccus mundificat: tussi antiqua confert: potum cum aceto hora una ante accessionem, & cum succo apii & oleo anethino spinæ illium, rigorem febrilem prohibet. Veliadi, podagra, gona-græ confert. *Medici Florentini ex Meis.*

DE GUMMI & RESINIS, Sectio XVII.

De gummi & resinis calidis
temperatis.

LACCA Arabum, Græcis Cancamum dictum, hodie non reperitur: ideoque ejus loco Syrace utendum est. * Obertos extenuat: urinam & mēstrua provocat. Sec. *Medici Florentini.*

GUMMI ELEMI, quibusdam Cedri lachryma est, aut oleæ Æthiopicæ, aut arboris ignotæ. Melius est Scammonio simile, resinosum, fulvum, stillis exilibus constans, mordax. Damatur Ammoniaco vel gummi Arabico simile, colore nigricans, mollis expers. Explora, an verum sit officinis: nam quod proferunt, est resina picæ, aut picis, quam Burgundicam vocamus, colore & consistentiâ simile, & odore primum levi, deinde tamen valentissimo, & multis gravi. Servatur in loco siccō per aliquot annos.

In calvaria fracturis, ac vulneribus misce unguentis & emplastris additur, adeo ut præstantissimum sit in his sanandis medicamentum. *Medici Colonienſes.*

TRAGACANTHUM, Græcis Tragacantha, lachryma est, quæ à radice plantæ cujusdam spinosæ ejusdem nominis manans, concrevit. Laudatur alba, perlucens, gracilis, levis, sicca, subdulcis: salvia in ore diu lentescit. Quæ vero est antiquata, magis palleſcit primum, deinde tubescit, tandem etiam flavescit: (quod lachrymæ propem omnibus commune est) fitque tragacantha hæc annis amara, ob idque calidior, dolcium cæterorum more. Ob id etiam multi tragacantham flavam antidoto zorcæ Alexandri, antidoto Hadriani, & diacurcumæ majori, & aliis quibusdam compositis miscent, quæ calida sunt, præsertim ubi cocta sunt, & (ut dicunt) fermentata, post annum scilicet dimidium: alii verò frigidis aut temperatis albam aut pallidam. Porro Florentinis videtur gummi Arabicum esse vera tragacantha. Et tragacantha dicta videtur esse acacia: aiantque proinde alteram alterius loco sumi posse, cum vires habeant similes. * Cujus spiracula, aut gummi obstruit. Hujus increbuit usus ad oculorum medicamenta, ad rufum, exasperatas fauces, retusas voces, cæteraque destillationes, cum melle in destinctu: subdita quoque lingua liqueſcit. In pulvis madefacta, drachmæ pondere bibitur contra renum dolorem, & vesicæ roſiones, mixto cornu cervi uſto, & eloto, aut ferri aluminis momento. *Dioscorides, & Colonienſes.*

De gummi calidis in primo.

BDELIUM lachryma est arboris Saracenicæ, vel Sembrachenicæ. Probatur gustu amarum, translucidum taurini glutinis modo, intus pingue, & si tactu subigitur, mollescens, ligni ac fordis expers, odore unguis marini incensum. Facultate secundum, est veluti siccū, resinosum, liveſcens. Tertium est Indicum, fœdidum, nigrum, grandioribus glebis in offas convolutum. Adulteratur gummi: sed id minus est amarum,

A & suffitu minus odoratum. Ex eo quod in usu est, deligendum quod maxime accedit ad prædicti notas, donec præstantius aliquod advehatur. * Calefacit & emollit: duritias, & turgentia guttura, humiditasque herens discutit, cum jejuna saliva dilutum: vulvæ spiracula laxat appositum & suffitu: & partus humiditatesque omnes extrahit: calculos potu comminuit, urinam movet: tuſſentibus & à serpente percussis utilissimè datur: valet ad rupta, vulvæ, laterum dolores, & discurſantes spiritus. Malagmati inferitur, quæ contra duritias & nervorum nodos profunt. Contusum resolvitur affuso vino, aut aqua calida. *Medici Florentini ex Dioscoride.*

GUMMI HEDERÆ, lachryma est ipsius hederæ. Colligitur mensè Majō. Pſilothrum est. * illitu pediculos enecat.

De gummi calidis in secundo.

GALBANUM ferulæ Syriacæ liquor est: vulgò notum est. Laudatur multis granulis confectas, merum, thuris effigiem præbens, pingue, non lignosum, retinens nonnihil feminis e sua ferula, grave odore, neque humidum, neque aridum. Adulteratur rehna, fabæ farina, & ammoniaco: quod ex notis jam dictis deprehenditur. * Excalfacit, urit, extrahit, discutit: mentes ac partus trahit, appositum vel suffitu. Lentiginos acetō & nitro perunctas tollit. Devoratur ad tuſſim veterem, difficultatem spirandi, suspiria, rupta, convulsa. Adversatur toxicis, potum cum vino & myrrha: simili modo sumptum mortuos partus extrahit. Imponitur lateris doloribus & furunculis: comitales & vulvæ strangulatus, & vertiginotos olfactu suscitatur. *Dioscorides.*

Galbanum ubique cognoscitur: quanquam rarò laudabile se offerat: sed ferè ejusmodi, quod omni lignorum & lapillorum immundicie plenum est, & aliis quoque rebus immundum: quod inprimis ejus odore, qui non adeo est gravis & ingratus, proditur. Sed & hoc Venetis selectum conquiri potest: optimum autem est granulis referunt. ut alii omnes interpretes vertunt, excepto Ruellio, qui Plinium imitatus, cartilaginofum interpretatus est. Sed quoniam Dioscorides addit, simile esse debere Thuri, quod ipse quoque Plinius adjungit, aut Ammoniaco, videtur potius granorum instar legendum esse. Nam quo pacto potest esse Galbanum cartilaginofum, & præterea simile Thuri, aut Ammoniaco, (quod in lachrymis rotundis affertur) pingue, non lignosum, quod in se retineat nonnihil ex suis feminibus, & ipsis ferulæ samentis, gravis & ingrati odoris, non nimis humidum aut siccum, & sapore, ut alii adjungunt, tetro & ingrato? Hoc Dioscoridis tempore adulterabatur faba fressa, resina & Ammoniaco. Itaque Galbanum ab omnibus sordibus tam nativè quam arte factum purgari debet, si modò hoc postremum coacti fuerimus assumere, quod tamen nequiquam probo. Modus deputandi talis est: Gal-

est: Galbanum in linteo munito & raro suspenditur in vase aliquo fictili, aut aeneo, ne tamen fundum contingat: & postea vas bene cooperatum in aquam ferventem collocatur, & hoc modo sincerum liquefactum exillabit, & lignosum in ipso linteo remanebit. Hoc Galenus tradidit 3. lib. de Medicamentis secundum genera, cap. 5. ubi dicit, Galbanum in dupli. i vase esse liquefaciendum, quod vulgo vocamus Balneum Mariæ: unde etiam aliud lignum minime fallax colligitur, ut verum dignoscamus. Nam Galbanum in nullo liquore frigido, sive aqua, sive vino aut acetum fuerit, quemadmodum major pars succorum facit, atque potissimum Ammoniacum, Sagapenum, Opopanax, & Myrrha dissolvitur: sed semper indiget ignis opera, ut Propolis quoque, Ladanum, Cera & Resina. Hancque ob causam supra diximus, Galbanum liquefieri debere in balneo unâ cum Syrrace & Terebinthina, que exempli causa tum quasi in vas aliud collocauimus caruleum: seorsim in vino resolventes Myrrham, succum Hypocistidis, Glycyrrhizam, Sagapenum, Opopanaxem & Opium, quibus vas nigum assignauimus. Ideoque Medici & Pharmacopœi diligenter obseruent, ne succum unum pro altero accipiant.

MYRRHA Arabice arboris lachryma est. Huic tamen non quadrent omnes notæ à Dioscoride descriptæ, cum tamen multis sit prædita bonis qualitibus. exillimant nonnulli pro vera posse uiri pari. Eligenda est pinguis, resinosa, rubescens, densa & splendens. Sunt, qui affirmant storacem liquidam, qua officina utuntur, stillatium myrrhæ liquorem esse, qui Stacte veteribus dicebatur. Quod nullo modo conuenit: nam storax liquidam fictitium potius quiddam videtur, cujus nullus usus pro myrrhæ stacte esse debet. Quod verò de opocalpaso scribit Galenus, quod myrrhæ similitudinem gerat, sed venenosum & exitiale sit, multosque sua ætate mortuos esse, quod in medicamentis opocalpasum pro myrrhæ assumptione, nemini nostræ ætate contigisse aduimus. Quod magnum argumentum est, nos vera myrrhæ carere. * Calfacit, cohibet, soporem gignit, glutinat, siccit, adstringit, vulvam emollit, & præclusam aperit: mentes & pactus celeriter extrahit cum absinthio, lupinorum cremore, vel succo rutæ admota: tuberculo fibæ devoratur in vetere tussis, orthopnea, in laterum peccatorisque doloribus, in alvi profusio & dysenteria: horrores discutit duabus horis ante febrium accessiones, fibæ magnitudine pota cum pipere & aqua subdita linguæ liquataque, scabritiem arteriæ expolit: obtusam vocem expedit, ventris tinea enecat: contra gravem oris halitum manditur, & aduersus alarum tædia cum liquido alumine illinitur: gingivas & dentes stabilis, colluto cum vino & oleo ore: vulnera capitis illitu glutinat: medetur fractis auribus, ac ossibus nudatis, peruncta cum cochleæ carnibus: item purulentis auribus, inflammatisque cum meconio, castorio, & glau-

A cio: ad varos cum cassia & melle illinitur: impetigines ex aceto purgat: desucentes capillos cum ladano & vino myrrhæ illita firmat: diuturnas distillationes lenit, illis perenna naribus: oculorum ulcera complet, albugines tollit, caliginem discutit, scabritiem lavigat. *Dioscorides & Medici Florentini.*

Myrrha & Bdellium, que in usu habentur, tam similia inter se sunt colore, & sapore, & substantia, ut communiter omnes utrunque, id unam speciem faciant. Hujus partes puriores sub nomine Bdellii, minus verò puras sub Myrrhæ ad nos miserunt mercatores. Unde postea opinio fuit, utrunque Myrrham esse, & Bdellium hoc tempore ad nos non asserri: cumque opus esset Myrrhæ, Medici puriorem partem Bdellii, falso ita dicti, sumebant. Et quanquam hoc legitimum fuisset, nihilominus una atque altera species est arida, nec apparent in illo venæ illic albicantes per medium transeuntes instar unguium. Postea tamen conceptum est apportari aliquid de Myrrhæ succulentia, pingui & bonæ, cum omnibus illis notis, quas perfectæ assignat Dioscorides. Sapore enim est amaro & acri, bono odore prædita, que fracta interioris habet venas quasdam albas, instar unguium, & color est splendor & pallidus: & hæc est legendæ ipsius ratio. Nam quemadmodum Rondeletius quoque rectè annotavit in cap. de Gobio pisce, Græca dictio *καρπύσιον* intelligi potest de colore subviridi, & etiam pallescente. Hic autem in secunda significatione accipi debet: nam si Myrrham subviridem quaerereimus, nunquam ejusmodi inveniremus. Talem speciem bonæ Myrrhæ primùm vidi apud Ferdinandum Imperatorem, qui pro sua officinæ usû, non sine labore, Venetiis eam sibi curaverat apportari: atque idem quoque illi Opocalpasum, repertum inter Myrrhæ frusta monstravit. Ideoque dicit Galenus libro de Antidotis, capite 11. Myrrham transmutatam in Opocalpasum, suscipiendo non solum ipsius figuram, sed venenatam quoque ipsius qualitatem: quare Dioscor. de Opocalpaso, hoc est, de succo carpasi (nam ita vocat illud, non Opocalpasum, ut Galenus loquitur) inter venena agit 6. lib. Cum verò multi vidissent hanc Myrrhæ speciem mirabiliter prodesse in morbis oculorum, putantes ejusdem facultatis esse in interioribus affectibus, in causa fuerunt, ut multi qui illum assumerint, inde mortui fuerint. Hanc itaque transmutationem **F** Myrrhæ in Opocalpasum, antea non à me visum: fateor primùm Imperatorem mihi monstrasse. Quanquam autem non ubique verum Opocalpasum ad manus sit, cum quo Myrrhæ conferri possit, nihilominus si in Myrrhæ animadvertimus multas esse glebas diversas admodum, quoad odorem & saporem, differentes à vera, non absque ratione judicabimus, eam mutatam esse in Opocalpasum: nam et si tam colore, quam substantia repræsentet speciem præstantissimam Myrrhæ, cum venulis quoque interioribus albis, instar unguium, tamen qui diligentius eam exa-

minyerit, non habebit amplius Myrrham: appareat tamen puncta quaedam rubicunda & lucida. Et cum non sit Myrrha, quavis primo intuitu esse videatur, statuatur esse succus iste per transmutationem ex myrrha factus Opocalsum. Unde diligenter est advertendum, ne dum Myrrham probam existimemus nos accipere, similitudine hac decepti, eligamus hoc venenum, quod antiquis temporibus ad ocularia medicamenta usurpabatur, propter facultatem consumendi saniem, & quia initio suffusiones curabat, quanquam intra corpus venenatum plane esset. At certe magna vis est naturæ, quod rem quandam ita efficacem contra venenum, transmutet in perniciosissimum venenum. Ita quoque Galbanum mutatur in Sagapenum, & Cassia in Cinamomum, quæ in libro Galeni dicitur in loco jam commemorato: ubi dicitur, quo pacto nonnunquam species quedam in alteram commutetur. De quibus admirandis certe transmutationibus verbosius locutus sum in 2. libro meæ Methodi, cap. 11. Unde ad primum nostrum propositum revertentes, dicimus Myrrham succi planam & pinguem ad Trochiscos Hedychoi accipiendam, & adhibendum esse diligens studium, ut Venetis, ubi non ab unoquoque cognoscitur, possit comparari.

Mastiche lentilicina resina est. Optima & copiosissima in insula Chio provenit. Præfertur nitidulæ modo, resplendens, & candore Tyrhenicæ ceræ similis, adulta, reterrida, friabilis, odorata, stridorem edens. Viridis autem inferior est. Adulteratur thuris resinæque pineæ nucleis mixtura. * Pota utilis est sanguinem repicientibus, & tussi veteri: stomacho auxiliatur, sed ructum movet: additur in densificis, & illutiones faciet, ad nitorem cuti conciliandam: palpebras oculis incommodas replicat: manducata halitum otis commendat, gingivas contrahit. *Dioscorides.*

Mastiche omnibus nota est: eligitur ea, quæ candida est instar cere Venetæ, pellucida, siœcra, plena, sicca fragilis, odorata & stridens: nigra, viridis, livida aut impura, nullius est momenti. Adulteratur Thure & resina ex Pinis corticibus, sed odore frans statim apprehenditur.

Thuris Olibanum, lichetyma arboris Arabicæ, pinguis, albus, emplasticus: flavus & siccius, & antiquatum magis. Quod femininum vocant, resinofum magis est ac molle: citò ardens: masculinum in thuris genere primatum tenet, suapte natura rotundum, guttarum formam retinens, indivisibile, candidum, cum frangitur, intus pingue, in suffitu statim ardens: primum quidem candicat, tandem etiam rufescit. Adulteratur resina picæ, & gummi: sed thuris ardet: gummi non inflammatur: resina in fumum abit: idem maleficium odor prodit. * Ad calefaciendum & astringendum pollet: oculorum caliginem discutit, cava ulcera complet, & ad cicatricem perducit: cruenta vulnera glutinat, infrenatque cunctas sanguinis eruptiones, etiam

si cerebri membranis effluit: ulcera quæ cacothie vocantur, & sedis, & reliquarum partium permulcet intum cum eo & lacte inamentum: formicantes verrucas inter initia, impetiginosque ex aceto & pice illitum tollit. Ambusta igitur peritionesque cum sullo adipis, aut aserino, & ulcera in capite manantia cum nitro, si infricetur, sanat: paranochiis cum melle, auribus fractis cum pice, medetur: ad reliquos aurium dolores cum dulci vino infunditur: inflammata à partu mammarum cum cimolia & rosaceo magna utilitate perunguntur: additur ad arteriarum viscerumque medicamenta: prodest sanguinis excreationi potum. Sed in secunda valetudine haustum, insaniam movet, & largius cum vino potum, inferticit. *Dioscorides.*

Thuris adulteratur cum resina Pini & gummi. Quod tamen facile dignoscitur, quia gummi admotum igni non præbet flammam, & resina statim in fumum dissipatur. Deprehenditur præterea frans ipso odore diversum aliquid redolente à Thure legitimo: præstantissimum est masculinum, quod naturæ rotundis granis cœcretum est. Tale est integrum, album, & si frangitur, quasi pingue: idque ex Arabia affertur. Quod verò ex India venit, rufescit, & aliquid lividi coloris habet, atque arte quadam ita in rotunda grana formatum est: cognoscitur autem ex colore, quia inveterataeque plane rufescit.

Pix est lignis pinguis & resinosis fluit, præsertim è pino. Quibusdam tamen in locis, propter pini penuriam, ex picea, cedro, terebintho, ceterisque similibus congregatur. Pix navalis vulgò vocatur, estque duorum generum: liquida & sicca. Liquida duorum item est generum: una quæ primum effluit, aquæ perquam similis, quæ in Syria struntur in condendis corporibus, & Cedriam appellant, quod ex cedro fiat: nam pinos non habent; altera, secundus est qui effluit liquor, qui vasculis collectis, densatur aceto, sicque coctus, Pix bruta appellatur: in hoc solum à priori differens, quod concreta sit, colore fusco, & pinguis: hæc picabantur utres vinarum. Pix arida fit è liquida iterum cocta, hujus sunt iidem duo genera: unum, quod visci modo lentescit: alterum siccum & friabile. Præter hæc aliud quoddam genus reperitur, quod pisifelon appellant: exprimitur ex lana, quæ excepti sunt vapores elasi sursum, quando pix coquitur. Præfertur quod ex pice bruta fit. Aliud picis genus Zopiffam vocant, ex derafa navibus resina & cera constat. Omnes hæc picis differentiæ reperiantur. Liquida præfertur splendens, levis, sincera. Sicca probatur pura, pinguis, odorata, subrufa, & resinosa. Improbatur adusta, fumum redolens, & acida. Probatur verò ea, cujus fragmenta splendent, quæ dentibus pressa lentescit, & gustu est suavi. * Pix liquida contra venena, phthisin, purulentam excretionem, tusses, suspiria & pectoris humores, qui difficile extulsiuntur, efficax est, eclegmate cyathi mensura cum melle dato: *ton-*

fillarum, & uvæ inflammationes, anginaq; utili-
ter perunguntur: purulentis auribus infunditur
cum rosaceo, & illinitur, cum trito sale serpentû
morsibus: adjecta verò pari cera, scabros unguës
extricat, impetiginësq; emendat: vulvæ durities,
ac sedis tubercula dilucit: cum farioaq; hor dea-
cea & pueri impubis urina decocta, strumas
rumpit: cohibet ulcera quæ serpunt, cum pin-
o cortice, aut sulphure, aut fursuribus illita. Cum
thuris manna & cerato profundos ulcerum sinus
conglutinat: rimis sedis & pedum magno auxi-
lio illinitur: ulcera replet, & cum melle purgat:
quo & cum uva passa & melle carbunculos &
putrida ulcera emarginat, dirumpitq;. Erodenti-
bus medicamentis, quas septas vocant, probe
immiscetur. Pix arida dura emollit, pus movet,
tubercula panosq; discutit, ulcera replet: vulne-
rariis medicaminibus commodè permiscetur.
Zopissa verò dissipandi naturam habet. Dosis in
unguentis & emplastris ab ℥ ss. ad ℥ j. vel plures.
Medici Florentini ex Dioscorido.

RESINA liquor est ex pinu, picea, abiete,
aliisque similibus sponte prodens. Eius duplex
est differentia. Una liquida, veluti terebinthina
ex terebintho, larigna & larice, quæ vulgus Italix
terebinthina: nam ejus quæ è terebintho pro-
fluit, copiam non habemus. Altera arida, ut quæ
ex pinu exit, & è fractu arborum resiniferi thuri
similis. Ex liquidis terebinthina resinas omnes
antececit, eam sicuti perleida, vitreo colore, &
in caruleum vergente, odorata, terebinthum o-
lens. In hujus locum successit, ut dictum est, lari-
gona, quæ melis colore & odore esse debet. Ex
aridarum genere eligi debet odoratissima, trans-
lucens, non retorrída, neque nimium humida,
friabilis, & quandam ceram colorem præbens. Im-
probatur rubra & dealbata. Ex his resina è pi-
cea & abiete cæteras antecedit, & ethus odore
inuitantur. Omnes hæ resine uno nomine pix
Græca vocantur: de qua inferius. Datur à ℥ j. ad
℥ ij. vel iij. cum dolorem levare, aut renes deter-
gere consilium est: si alvum subducere, à ℥ ss. ad
℥ ss. In emplastris vel unguentis ab ℥ ss. ad ℥ j.
vel plures. * Natura omnibus, calcæcere, mollire,
discutere, expurgare. Tullis ac tabi conveniunt
per se, aut in eclegmate ex melle: vitia pectoris
expurgant, utinam ciant, eruda concoquunt, vē-
trein emollunt, palpebras commodissime repli-
cant: lepras tollant, cum æruginè ac sutorio a-
tramento, nitroq;: auribus saniem emananti-
bus cum melle & oleo: item in pruritu genita-
lium utiles, malagmaticis, acopisq; admiscetur.
Laterum doloribus per se, illitu & appositu au-
xilium sunt. *Dioscorides & Medici Florentini.*

Terebinthina vera Venetiis haberi potest, quò
cepit jam afferri: nec qui diligentix & sumpti-
bus nõ parcunt, eam desiderare amplius possunt.
Quanquam ante annos paucos Episcopus Cata-
nienſis Caracciolus ex Sicilia quoque attulerit,
ubi ipſemet de Terebinthis, quibus abundat ea
Insula, collegit: quo nomine illi magnæ gratiæ
sunt habendæ: nam hoc modo consuluit multis,

ne ita ex longinquis regionibus illa sola esset pe-
tenda. Cognoscitur autem bona (quæ vulgò, ad
differentiam usitate, passim Terebinthus, & non
Terebinthina vocatur) sapore & odore referen-
te Terebinthum: quæ a bor apud nos multis in
locis reperitur: imprimis verò circa Castilianum
Montem Viridè & Minervinum. Andromachus
laudat Terebinthinam Asiæcam, vel Lybicum:
Galeno verò magis placuit Chia, quia odore &
sapore alias omnes superabat. Nunc Sicula quo-
que inter postremas non est habenda.

STYRAX hodie duorum est generum: unum
Styrax calamita appellatur, Græcis simpliciter
styrax: alterum styrax liquidus, qui myrrhæ sta-
tæ, quæ pinguislima myrrhæ pars est, plerisque
esse creditur, hoc tamen falsum esse deprehen-
ditur in eo, qui in officinis est. Styrax calamita
gummi est arboris malo cotoneæ similis. Præ-
fertur flavus, crassus, resinofus, albreantibus gru-
mis, quamplurimum in sua odoris gratia per-
manens, qui, dum mollietur, melleum liquorem
reddit. Deterior niger, friabilis, & fursurosus.
Adulteratur ligni ipsius scobe, melle, cera, adipe
odoribus imbuto, & quibusdam alijs. Dignosci-
tur, quòd adulteratus invalido sit odore: sine-
rus verò admodum acer sit. Qui hodie officinis
in usu est, aliqua ex parte Dioscoridis descriptio-
ni convenit, eoq; utendum arbitramur, donec
melior proponatur. * Calcæcit, emollit, & con-
coquit: medetur nulli de illationibus, rauce di-

ni, gravedini, & interceptæ voci: vulvæ præclu-
sæ, duritiæve laboranti convenit: cit menses po-
tù, apposituque: alvum leviter molliet, si exiguum
cum resina terebinthina catapotti modo devo-
retur. Miscetur antiter discutientibus malagma-
tis acopisq;. Adoletur autem, & igni torretur,
ut fiat ex eo, veluti ex thure, fuligo: ad eadè con-
veniens, ad quæ thuris fuligo. Ex eo etiam in Sy-
ria Styracium oleum componitur, quòd cale-
facit vehementer, & emollit: verum caput dolo-

re afficit, aggravatq; & soporem adfert. *Medici
Florentini & Dioscorides.*

STYRAX, qui communiter in usu est, sordidus
plane est, involutus, & in se bonitatis parum re-
tinet. Tempore Dioscoridis fursuraceus Styrax
pro malo habebatur: & nostra ætate signum ex
deteriore desumentes accipimus massam fursu-
ræeam Styracis, quinquam in pulverulentum
olim quoque facere solebant: nam cum rufus
esset propter quædam, ut scribit Plinius, animal-
cula alata, in superficie gummosæ ipsius partis
generabatur pulvis, aut aliquid fursuraceum: ap-
parebat tamen magna ex parte esse gummicum
alterum plane ex fursuribus constet, & tantum
in interiore parte sint exigua frustula gummi i-
psius. Quare de ista crusta tantum interior pars,
quæ verum est gummi vel lachryma, accipienda
est: idque colore pallido esse debet, ejusmodi
enim odoratius est, & saporem validissimum re-
tinet. Talisq; olim in Cannarû calamis ex Pam-
phylia apportabatur, ideoque Styrax calamites
vocabatur: quanquam exigua ejus copia repe-

riebatur: & quemadmodum Galenus dicit, à vulgari tantum differbat, quantum Falernum ab altero, quod in tabernis venditur. Eligit Dioscorides pinguem, flavum, & resinolum, qui granulis albicantibus, quæ diu emolliendum liquorem similem mellis fundat: atque talis fuit Caballites, Pissidiacus, & Cilicius. Viruperatur niger, furfuraceus, friabilis & seu obductus. Vidi eundem apud Ferdinandum Imperatorem magna fructa Styrcis, quæ procul dubio erant ex illius genere, quod etiam tempore Galeni & Dioscoridis in paucâ copia reperiebatur: eratque pellucidum. Myrrham fere repræsentans, vel gummi aliquod: quod à quodam mercatore Aieppino dicto Venetis comparaverat. Et si alii quoque voluerint esse diligentes, fortasse in magnis saccis, qui Venetas advehuntur pleni Styrcæ, talem etiam inventient, priusquam cum scobibus ligni aut carie ipsius adulteretur, quam egregiam operam navare solent in ejusmodi mercibus adulterandis illius loci Judæi.

*De gummi & resinis calidis
in tertio.*

AMMONIACUM, ARMONIACUM, ferulæ succus est, quam juxta Cyrenem Africa gignit: cujus fruticem cum radice Agalyllim vocant. Probatum bene coloratum ligni & calculorum expers, thuris similitudine, minutis glebis, densum, sincerum, nulla sordè spurcatum, castoreum odore imitans, gustu amarum. Gignitur in Aphrica juxta Ammonis oraculum, succum stilantem ferulacea arbore. Colligitur mense Junio. Mollit, extrahit, calcificat: tubercula duritiasque discutit: potum alvum solvit, partus extrahit: lienem consumit, drachmæ pondere haustum: articuloꝝ coxendiciumque doloribus liberat. Auxilio est anhelatoribus, orthopnoeis, comitialibus, item quibus humor in pectore con, si cum melle delingatur, aut cum pisanæ succo lorbeatur. Cruentam urinam pelit, albugines oculorum absterget, genarum febriliam absumit: tritum autem cum aceto, & impositum pecinoris hientisque duritias sedat, discutit tophe, qui in artubus con-aluerunt, cum melle aut cum pice illitum. Lassitudines & coxendicium dolores eo perungi utile est, cum nitro & Cyprino oleo yice acopi. *Dioscorides.*

CEDRIA PIX est ex arbore Cedri collecta. Optima est crassa, perlucida, graviodoris: quæ dum effunditur, guttatim non dissipata coit. * Cui ea vis inest, ut defuncta corpora conservet, & vivencia corrumpat: quæ ex causa mortuorum vitam aliqui eam appellavere. Vestimenta quoque & pelles eximia calcificandi & siccandi dote corrumpit: magni ad ocularia medicamenta usus: quippe illita oculis claritatem affert, albugines, cicatri: esq; detergent: instillata autem cum aceto, vermes aurium necat: cum hyssopi decocto insusa sonitus sibilosq; sedat: cavis dentium indita eos frangit, & dolores levat: idem facit, cum

ex aceto colloitur: peruncto ante coitum genitali, concipiendi vim admittit: angina ea perunguntur, tonsillarum inflammationibus auxilio est, leudes pediculosque illitu enecat: ceratæ moribus cum sale imposita subvenit: contra haulla leporis marini venena, in passo sumpta, auxiliatur: in elephantia aut linctu, aut perunctione proficit: pulmonum ulcera purgat, & si cyathus ejus abiorbeatur, persanat, vermes & tineas subter indita necat, & partus extrahit. *Dioscorides.*

*De gummi & resinis calidis
in quarto.*

BELZOIN, gummi est arboris peregrinæ, (non autem Lalepium) agallochi fossitum, ut quorundam est opinio, quod vulgare est lignum aloës. Optimum censetur translucens, albis præditum glebulis, thuris æmulum, tubescens, odore grato, & quando uritur, xylolœ odorem referens: hac enim ratione ab adulterino dignoscitur. *Medici Florentini.*

EUPHORBIIUM est succus ex arbore Libyca ferula simili emanans. Duo ejus genera: unum sarcocollæ modo emicans, in granula coæretum, crobi magnitudine: alterum vclut fex quedam est imbecillius. Adulteratur sarcocollæ & gummi Arabici imitatione, sed difficile experietum, quod levi gustu os accenlum diu detineat. Eligendum translucens. Recenti, quia viribus est violentis, non utendum, sed annoitino. Annis quatuor integrum servari potest cum millo, fabis, aut lentibus, ne elanguescat: quinto enim vel sexto anno vis ejus exolvitur. Ceterum cum plerumque contingat, ut ad nos magis advenatur vetustate corruptum, quam recens, major cura in eo adhibenda est. * Illius suffusiones discutit: potus tota die exurit, quare melli collyriisq; proacrimonia ratione admisceri debet. Coxarum doloribus prodest in odorifera portione haustus: squamas ollum eadem die exurit: verum eo utentes, necesse est linimentis, aut ceratis commanire corpus, quo ossa convalescant. Aliqui memoria prædicant, percutissos à serpente nihil molesti passuros, si incisa ossa, ceasus capitis cutè, intritus succus infundatur, vulnusq; postea coniuatur. *Dioscorides, & Medici Florentini.*

De gummi & resinis frigidis.

CAMPFORA, VEL CAPHURA, Arabibus Indicæ arboris lachryma est: alius vero, Indici bituminis genus. Ferunt, Indos id bitumen, quod ex Campfora nativa stillat, excoquere, quodque tenuissimarum est partium, albescere, & sublatè operculo adherere, caphuramque in hunc modum conformari, ut illam videmus. Hinc fit, ut mercatores Caphuræ bitumen plerumq; admisceant: sed non ita caudicat, ut caphura illa modojam dicto exacta. Eligatur alba, pellucida, sinæra, valde odorata, quæ pani calido imposita madescit, nam quæ spurca est, arefcit. Semine lini, aut psyllii, aut pipere sepulta conservatur, ne acrimonia evanescat. Deterior est crassa, fusca, ni-

sea, nigra, assulis ligni sui implicata. * Refrigerat & siccat ordine tertio: tenuium adeo partium, ut sepe per se in autam evanescat. Capitis dolores mulcet, illita, incandescens inflammationes restinguit, præsertimque jecioris. Renes & lemnaria vasa refrigerat, sanguinemque cogit. Circulationibus imponitur ad curis nitorem conciliandum, & ad arcendas tam vulnere, quam ulcerum inflammationes. Erysipelas extinguit, & adversus gonorrhœam & albas vulvæ fluxiones efficacit cum succino & aqua nymphae hausta. Idem præstet pubi, seu uno ventri, testibus renibusque illita: quæ tamen antea psyllii seminis sufframento, aut omphacio, aut solani succo probe sit macerata. Sanguinem e naribus produentem sistit, aut cum urtica semine immilla, aut ex majoris sedi & plantaginis succo fronti circumlita. Collyriis ad calidas oculorum lipitudines utiliter imponitur. Renibus ac testibus illita Venere extinguit. Corpora à putredine præservati proinde commode antidotis admiscetur, quæ contra venena, venenosorum animalium icterum, & pestilentes affectus conficiuntur. In universum viribus innumeri pollet, quas brevitate consilientes prætermittimus. *Matthiolum, ex Avicenna & Serapione, & Medici Colonienjes.*

GUMMI ARABICUM vulgo dictum, & gummi absolute, ex Acacia Ægypti spina laudatur vermiculorum in speciem contractum, vitri modo perlucidum, purum: proximum est candidum: fordidum vero ac resinolum inutile. * Vis et ad spissandum, refrigerandumque, efficacit. Cuius inæatus obstruit, & medicamentorum, quibus admiscetur, acrimoniam hebetat: ambusti ex ovo illitum pustulas non patitur erumpere. *Dioscorides.*

Gummi illud, quod in officinis vocatur Arabicum, est quedam miscella varii gummi ex pluribus arboribus collecta, quod ex coloris diversitate apparet, atque etiâ ex descriptione Galeni, qui absolute gummi vocat eam lacrymam, quæ exit ab illis arboribus omnibus, quæ sunt resinifera, hocque manifestum est, & à maxima parte peritorum rei herbariæ receptum, (nam pauci sunt, qui vulgare gummi Arabicum existimant esse Acaciæ gummi) ut multis rationibus non indigeat.

De gummi & resinis emollientibus.

COLOPHONIA, seu **PIX GRÆCA**, pini alteriusve arboris resina est, aqua cocta, donec perditivo nativo odore, friabilis & arida reddatur: vocatur Colophonia, quod è Colophone adveniret. Per colophoniam igitur semper pix Græca intelligenda est: non quod resina incocta non etiâ colophonia vocetur, sed quod in medico usu hujusmodi resinis non utimur, nisi coctis, aut raro admodum, præsertim cum liquidis sunt. *Medici Florentini.*

De gummi & resinis astrisgentibus.

GUMMI AMYGDALARUM notum est. * Calfacit & adstringit: rejicientibus sanguinè, potum auxilio est impetiginis, quæ summi cor-

pus occupant, illitum cum aceto tollit: tussi veculta cum diluto vino potum medetur: calculosis cum passo bibere prodest. *Dioscorides.*

MANNATHURIS, sunt minutissime thuris micæ ex magnis fasciculis concussa elisæ, à thure lavigato averte. Laudatur alba, pura, micarumque frequentia prædita. Sunt, qui cribrata pini resina, ac polline, aut gummi, aut cortice thuris confusi adulterant: sed hæc igne deprehenduntur. Nam adulterata non equaliter flagrant incensa, nec acream vaporem, sed fulgorem olivæ & impuram expiunt, variatamque odorem habent, quia gummi non inflammatur: resina in fumam abit. Hodie minutillimæ thuris micæ sent in usu.

* Vinum habet eandem, quam & thuris, sed in validiusculum. *Medici Colonienjes, ex Dioscoride.*

SANDARACHA Arabum est gummi juniperi, vulgè verina, quia verno tempore exudat, & rore verno magis concrevit, & legitur. Bonum est recens, perlucidum, pallidum dum veteravit, flavescit, & sit friabile in aëre modo, quam toto habitu multum mentitur. In usu frequentiore tamen est scriptoribus & pictoribus, quam medicis, præterquam in suffibus. Sandaracham autè Arabum evidenter diximus, propter sandaracham Græcorum, quæ inter metallica enumerata est. *Medici Colonienjes.*

SARCOCOLIA, lacryma est arboris in Perside nascentis, pollini thuris similis, colore candido aut rubro, gustu amaro. Præferat rufæ, gustu amarissima. Adulteratur gummi, sed gustu deprehenditur: adulterina enim amara non est. Vulnera glutinat, oculorum fluxiones inhibet, emplastris inseritur. *Medici Florentini, ex Dioscoride.*

ADSTRINGUNT quoque gummi tragacanthum, Arabicum: de quibus vide supra suo loco.

De gummi calidulo pellentibus.

GUMMI, quo cerasæ resudant, cum vino diluto, tussi vetustæ medetur: colorem commendat, visum exacuit, appetentiam invitandem ex vino potum calculosis auxilio est. *Dioscorides.*

De gummi purgantibus pituitam.

SERAPINUM, quod Græcis Sagapeni nuncupatur, ferulaceæ herbæ succus est. Optimum est translucens, fulvo forissecus colore & intus albo, nescio quid inter laser & galbanum redolens, gustu acri. His addit Mesue, ut sit spissum & leve, odore porri, facile in aqua resolubile: quia quod has notas non habet, adulteratum aliis gummi censetur. Præstantius est, quod ex Oriente advenit, quam quod aliunde. Datur à drachma semisse ad drachmam unam. Corrigitur mastiche & spica. * Purgat pituitam crassam, & alios humores lentos, & aquas à ventriculo, intestinis, cerebro, nervis, thorace, pulmone, juncturis etiam longinquis & profundis. Morbis harum partium & aliarum frigidis inde natis succurrit, quovis modo usurpatum: ut cephalalgie antiquæ, hemiteriæ contumaci, epilepsie, paralyti, vertigini, spalino cynico, tremori, dolori

ventriculi, aut colli pituitoso, aut flatulento, cum succo rutæ & aceto dictis partibus illitum, & atritis musculis, vel cum liquore idoneo sumptum, & clystere injectum: cum aqua rutæ vero, aut heleni nutritum & potum, crassa & lenta ex pulmonibus & thorace potenter educit. Illitum quoque tussi antiquæ, difficultati spirandi, dolori lateris prodest. Cum duplo item myrobalarum citrinarum in hydropo aquas ferofas mirè extrahit. Splenis quoque duritiem & inflationem dissipat, & cum succo caparis & aceto illitum, item in chetadas, nodos, & alios tumores duos. Nutritum quoque cum succo rutæ, aut feniculi, & felle avis alicujus rapacis visum clariorem reddit. Fluxionem in oculum præcipue factam ab ea cohob sanat, hordeolum ex aceto illitum delet. Menses quoque potum & suppositum evocat, foetum necat: dolori uteri & præfocationi prodest, quoniam tenuat, resolvit, dissipat, provocat, solvit. *Medici Florentini ex Dioscoride & Mejus.*

Ex *Sagapeno*, vulgo *Serapino*, in usu est succus, qui ita vocatur, ex planta ejusdem nominis, unde colligitur: tamen, ut Galenus notat, convenientius esset illud nominare succum *Sagapeni*, & nomen simplex *Sagapeni* relinquere ferulæ suæ: sed hoc aliis multis quoque succis accidit, qui sibi vendicaverunt simplex nomen suæ plantæ. Verum *Sagapenum* Neapolim apportatur, modo qui curet emi, non parcat sumptibus, nam admodum crebro adulteratum affertur. Qui etiam diligenter inquiret, Venetis habere poterit. Adulterabatur autem Galeni quoque tempore Galbano, quæ in modum ipse tradit cap. 2. lib. 1. de Antid. Imò dicit aliud præterea, quod admiratione dignum est, Galbanum nimirum in *Sagapenum* transmutari. Sed facile internoscitur à vero *Sagapeno*, cum, si sit transmutatum, seu adulteratum arte, aliquid odoris retineat olètis hircum, quod Galbano præcipuum est. Nec potest univsum Galbanum transmutari in *Sagapenum*: sed tantum pars ejus magis spumosa, levior & candidior, & quæ in aquam posita facile dissolvatur. Hoc, uti diximus, odorem hirci refert, & tamen pro *Sagapeno* usurparetur, non adeò multum noceret, in quamcunque antidotum adhiberetur, nam, ut Galenus ait, facultate simili admodum prædita est cum vero: & tam Galbanum quam *Sagapenum* utiliter usurpatur cõtra morsus serpentum & alia venena. Nosque de simili transmutatione locuti sumus in expositione *Myrrhæ*. Sed etiam cum aliis mitionibus solebat adulterari, quod deprehendebatur ex eo,

A quia in aquam vel vinum posita non dissolvebatur, sicut in vero fit, sed integrum permanebat. Hoc equidem nostro tempore diligenter est attendendum: nam tum sumebant Galbanum, & formabant ex eo certas pilulas instar lachrymæ, cujus magnitudinis solebant illas ex *Sagapeno*. Præstantius itaque, *Sagapenum* erit durum, granulis minutis, colore *Myrrhæ*, sapore acri, & quod digitis adhæreat, purum & mundum, foris fulvo, intus albo colore.

B *SARCOCOLLA* est arboris fruticosæ, spinosæ, ramis nodosis arbori appressis, gummi album, thuris modo, vel pallidum, idque amarum, & ob id valentius. Datur à ʒj usque ad ij. Corrigitur zingiberæ & cardamomo. * Purgat pituitam crudam, & humores alios crassos, præcipue a cerebro, nervis, juncturis, ut ischiis, pulmonibus. Ob id senibus pituitosis, asthmaticis, tussibus prodest, sed calvitium accersit, corpus impinguit, sperma auget. Ophthalmiâ, & hepitudine, & alios oculorum morbos mirè juvat, nutrita in vase vitreo dies quinque in lacte asinæ, novo quotidie affuso. Aurum ulceri putrido & sanioso utiliter imponitur, linimentum nullâ merfura, & pulvere hujus inspersum. *Mejus.*

OPOPANAX est liquor plantæ similis ferulæ, caule cubitali, vel bicubitali, pallido, foliis ferulæ, sed minoribus, floribus anethi modo in umbella dispositis, odoratis, flavis. Secto autem caule digitis duobus, aut circiter, supra radicem, liquor effluit. Flavus, qui coagulatus est,

D opopanax optimus, si intus albus est, foris flavus, amarus, fragilis, in aqua mox solubilis, odoris boni, sed sui. Adulterant ammoniacum, injectis scilicet ex ipso granis opopanax vero. Dolum prodit odor & albedo in fracturis. Datur à ʒj usque ad ij. Corrigitur mastiche & spica. Purgat pituitam crassam & lentam clam à remotis partibus, cerebro, nervis sensoris, juncturis, thorace. Ob id prodest harum partium affectibus frigidis inde natis, visui imbecillo, tussi antiquæ, difficultati spirandi, ischiadi, gonagræ, podagræ. Vino musteo incoctum post tres mentes potu hydrophem levat, & lienis tumorem. Ex multa calente potum, stranguriam sanat, menses movet, abortum facit, alioqui ab utero præfocationi & frigidis uteri affectibus saluber. Idem aceto solutum collutionis, dentium dolorem & erosionem sanat. Porum cum aceto hora una ante accessionem, & cum succo apii, & oleo anethino spinæ illitum, rigorem febrilem prohibet. Ex ipso autem, & succo Apii, & aceto bono emplastrum lieni impositum ipsius duritiem dissipat. *Mejus.*

E

De Animatis aquatilibus, Sectio XIII.

ESPONGIIS alias mares appellavere, tenui fistula spissas: quarum duriores tragos nominant: foeminas autem, quæ contrarias doctes habent. Uruntur eæ, ut alyconium. * Recentiores sine pinguedine vulnerariae sunt, & tumores

reprimunt, recentia vulnera ex aqua poscæve coagulinant: veteres sinus ex decocto melle jungunt. Vetustæ autem inutiles. Atidæ ligatæ lino, si penicillo modo adigantur, ocellusa ulcera, callosq; laxant. Siccæ recentæ, & yacua, senilia ulcera, &